

Bruksela, 27 czerwca 2025 r.
(OR. en)

11010/25

ACP 63
PTOM 10
GROENLAND 1
FIN 791
RELEX 884

PISMO PRZEWODNIE

Od:	Sekretarz generalna Komisji Europejskiej (podpisała dyrektor Martine DEPREZ)
Data otrzymania:	27 czerwca 2025 r.
Do:	Thérèse BLANCHET, sekretarz generalna Rady Unii Europejskiej
Nr dok. Kom.:	COM(2025) 334 final
Dotyczy:	SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA RADY w sprawie wdrażania pomocy finansowej świadczonej krajom i terytoriom zamorskim na podstawie decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią, oraz w ramach 11. Europejskiego Funduszu Rozwoju w 2024 r.

Delegacje otrzymują w załączeniu dokument COM(2025) 334 final.

Załącznik: COM(2025) 334 final



KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 27.6.2025 r.
COM(2025) 334 final

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA RADY

**w sprawie wdrażania pomocy finansowej świadczonej krajom i terytoriom zamorskim
na podstawie decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią, oraz
w ramach 11. Europejskiego Funduszu Rozwoju w 2024 r.**

**Sprawozdanie w sprawie wdrażania pomocy finansowej świadczonej
krajom i terytoriom zamorskim
na podstawie decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią,
oraz w ramach 11. Europejskiego Funduszu Rozwoju w 2024 r.**

Wprowadzenie

2024 r. był czwartym rokiem siedmioletniego okresu finansowania trwającego od 1 stycznia 2021 r. do 31 grudnia 2027 r. w ramach stosunków między Unią Europejską (UE) a trzynastoma krajami i terytoriami zamorskimi (KTZ), w następstwie przyjęcia w październiku 2021 r. decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią¹.

U podstaw partnerstwa między KTZ a UE leżą część IV Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) oraz decyzja w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią, przyjęta na podstawie art. 203 TFUE. Zgodnie z art. 1 decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią, decyzja ta ma na celu wsparcie zrównoważonego rozwoju KTZ oraz propagowanie wartości Unii na świecie.

W decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią², połączono dwa poprzednie instrumenty – poprzednią decyzję o stowarzyszeniu zamorskim objętą wsparciem Europejskiego Funduszu Rozwoju (EFR) oraz decyzję w sprawie Grenlandii³ finansowaną z budżetu UE – w jeden instrument dysponujący tym samym źródłem finansowania (budżet UE) i mający obecnie zastosowanie do wszystkich KTZ.

Nowa decyzja stanowi podstawę programowania współpracy z KTZ w latach 2021–2027, której towarzyszy pogłębiony dialog polityczny i merytoryczny. Na realizację decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią, przeznaczono w tym okresie 500 mln EUR.

Uwzględniając szczególne potrzeby KTZ i wyzwania, przed jakimi stoją, współpraca w latach 2021–2027 jest ukierunkowana na działania będące przedmiotem wspólnego zainteresowania KTZ i UE. W oparciu o wieloletnie programy indykatywne priorytetowymi obszarami współpracy w ramach decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią, są w szczególności zielona transformacja, cyfryzacja, zatrudnienie i wzrost gospodarczy oraz rozwój społeczny, zgodnie z unijną strategią Global Gateway. Wszystkie 16 wieloletnich programów indykatywnych – 12 terytorialnych wieloletnich programów indykatywnych oraz jeden regionalny wieloletni program indykatywny dla Francuskich Terytoriów Południowych i Antarktycznych⁴, dwa regionalne wieloletnie programy indykatywne dla regionów Karaibów i Pacyfiku oraz jeden wewnątrzregionalny wieloletni program indykatywny – obowiązuje od końca 2023 r., a pozostałe działania, w szczególności dotyczące puli środków wewnątrzregionalnych, zostaną przyjęte przed końcem okresu programowania⁵.

W ciągu 2024 r. kontynuowano realizację szeregu działań finansowanych z 11. Europejskiego Funduszu Rozwoju na mocy poprzedniej decyzji o stowarzyszeniu zamorskim.

¹ Decyzja Rady (UE) 2021/1764 z dnia 5 października 2021 r. w sprawie stowarzyszenia krajów i terytoriów zamorskich z Unią Europejską, w tym stosunków między Unią Europejską, z jednej strony, a Grenlandią i Królestwem Danii, z drugiej strony (Decyzja w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią).

² Decyzja Rady 2013/755/UE w sprawie stowarzyszenia krajów i terytoriów zamorskich z Unią Europejską.

³ Decyzja Rady 2014/137/UE w sprawie stosunków między Unią Europejską, z jednej strony, a Grenlandią i Królestwem Danii, z drugiej strony.

⁴ TAAF – Terres australes et antarctiques françaises.

⁵ Więcej informacji na temat KTZ i przyjętych wieloletnich programów indykatywnych można znaleźć na stronie: [Kraje i terytoria zamorskie – Komisja Europejska \(europa.eu\)](https://europa.eu/kraj-i-terytorium-zamorskie).

Zakres niniejszego sprawozdania obejmuje zatem działania i wsparcie realizowane na mocy obu decyzji w 2024 r.:

- w części I niniejszego sprawozdania podkreślono postępy poczynione w ramach poprzedniej decyzji o stowarzyszeniu zamorskim finansowanej z 11. Europejskiego Funduszu Rozwoju (EFR) w 2024 r.;
- w części II przedstawiono postępy poczynione w zakresie wykonywania decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią, zgodnie z jej art. 86;
- w części III zwrócono uwagę na postępy poczynione w zakresie dialogu UE–KTZ w 2024 r.;
- w części IV przedstawiono przegląd kolejnych kroków na 2025 r. i kolejne lata;
- załącznik zawiera szczegółowe informacje na temat pomocy finansowej udzielonej KTZ w 2024 r.

I. WSPÓŁPRACA W RAMACH 11. EFR NA RZECZ KTZ w 2024 r.

Środki finansowe w ramach 11. EFR na rzecz KTZ (poprzednia decyzja o stowarzyszeniu zamorskim))

Zgodnie z załącznikiem 2 do poprzedniej decyzji o stowarzyszeniu zamorskim środki dostępne w ramach 11. EFR na rzecz KTZ w latach 2014–2020 przydzielono w następujący sposób:

- 229,5 mln EUR na współpracę terytorialną (dwustronną);
- 100 mln EUR na współpracę regionalną i współpracę wszystkich KTZ;
- 21,5 mln EUR na finansowanie pomocy humanitarnej i pomocy w sytuacjach nadzwyczajnych;
- 5 mln EUR na finansowanie dotacji na spłatę odsetek i pomocy technicznej w związku z instrumentem inwestycyjnym KTZ;
- 8,5 mln EUR na badania i pomoc techniczną.

W ramach 11. EFR 16 KTZ spełniało warunki, by uzyskać środki z przydziału terytorialnego. Oprócz trzech programów regionalnych jedyny program tematyczny obejmujący wszystkie KTZ (nadal realizowany program „Green Overseas”) służy wspieraniu współpracy między KTZ.

Byłe KTZ Zjednoczonego Królestwa nadal kwalifikują się do korzystania ze środków EFR i korzystają z nich do czasu zamknięcia wszystkich trwających programów.

Sytuacja w 2024 r.

a) Współpraca terytorialna

- **Region Karaibów**

Aruba zakończyła realizację programu dotyczącego szkolnictwa wyższego – wdrożono program nauczania w dziedzinie nauk przyrodniczych, technologii, inżynierii i matematyki

(STEM) na uniwersytecie oraz ukończono prace infrastrukturalne w celu fizycznego utworzenia nowego wydziału i laboratoriów, które zaczęły funkcjonować w maju 2024 r.

W **Bonaire** realizacja programu wsparcia budżetowego na rzecz młodzieży zakończyła się przyjęciem polityki młodzieżowej, a w grudniu 2024 r. wykonano płatności końcowe. Dzięki programowi 68 % osób pracujących z młodzieżą zdobyło odpowiednie kwalifikacje (wyszkolenie średnie zawodowe II stopnia).

W **Sint Maarten** prace nad dokumentacją przetargową dotyczącą realizacji działania w sektorze wodno-sanitarnym okazały się trudne. W związku z tym przed końcem 2024 r. podpisano aneks do decyzji, który umożliwi zmianę trybu realizacji przez zawarcie umowy o przyznanie wkładu z operatorem UNOPS poddanym ocenie *ex ante* pod kątem spełnienia wymogów dotyczących filarów. Prace powinny rozpocząć się w 2025 r.

W **Curaçao** w ramach programu na rzecz zwiększenia odporności wyspy również prowadzono dalsze prace przygotowawcze w zakresie dokumentacji przetargowej. Podpisanie umowy zaplanowano na początku 2025 r.

- **Region Pacyfiku**

W odniesieniu do wysp **Wallis i Futuna** Komisja zatwierdziła wyniki studium wykonalności na początku 2024 r. z alternatywnym rozwiązaniem technicznym dotyczącym budowy nabrzeża Leava na Futunie. Na tej podstawie przedłużono temu terytorium okres wdrażania umowy w sprawie finansowania o dwadzieścia cztery miesiące, do sierpnia 2026 r. Projekt jest realizowany bezpośrednio przez terytorium we współpracy z władzami francuskimi.

- b) Współpraca regionalna**

- **Pacyfik**

W regionie Pacyfiku program współpracy regionalnej PROTEGE (Regionalny Projekt Terytoriów Pacyfiku na rzecz Zrównoważonego Zarządzania Ekosystemami, 36 mln EUR), który był ukierunkowany na walkę ze zmianą klimatu i degradacją ekosystemów, dobiegł końca. W ramach programu skutecznie promowano zrównoważony i odporny na zmianę klimatu rozwój gospodarczy (przez skupienie się na zwiększaniu różnorodności biologicznej i odnawialnych zasobów naturalnych), a także najlepsze praktyki w zakresie rolnictwa i rybołówstwa w KTZ z regionu Pacyfiku.

- **Karaiby**

W regionie Karaibów program „RESEMBID” (Resilience, Sustainable Energy and Marine Biodiversity, 42,67 mln EUR, z czego 2,67 mln EUR z puli środków B jako wsparcie na walkę z COVID-19) koncentruje się na wzmocnieniu odporności, zrównoważonej energii i różnorodności biologicznej mórz. Dzięki „RESEMBID” KTZ jeszcze bardziej wzmocniły swoje zdolności w zakresie zarządzania kryzysowego i zarządzania klęskami żywiołowymi, skutecznie wdrożyły środki efektywności energetycznej i oszczędności energii, a także zwiększyły zdolności ustawodawcze i instytucjonalne w dziedzinie zarządzania morską różnorodnością biologiczną. W 2024 r. tempo wdrażania nadal rosło – realizowano 47 projektów objętych dotacjami we wszystkich 12 terytoriach będących beneficjentami (do końca 2024 r. 40 projektów było w trakcie realizacji, a 7 projektów zakończono). Realizacja programu ma zakończyć się w październiku 2025 r.

- **Ocean Indyjski**

W 2024 r. kontynuowano realizację programu RECI (Odbudowa ekosystemów wysp na Oceanie Indyjskim, 4 mln EUR) do czasu jego zamknięcia 4 grudnia. W programie odnotowano szereg istotnych osiągnięć, takich jak zwiększona bioasekuracja, działania

związane z odbudową ekologiczną oraz zwalczanie gatunków inwazyjnych na wybranych wyspach Francuskich Terytoriów Południowych i Antarktycznych. Dzięki programowi ochroną objęto 70 % światowej populacji albatrosa żółtodziobego. W dziedzinie komunikacji należy wspomnieć o produkcji filmu dokumentalnego, licznych artykułach prasowych oraz realizacji działań w zakresie dzielenia się wiedzą.

- **Program tematyczny „Green Overseas” (GO) obejmujący wszystkie KTZ**

Program GO, którego budżet wynosi 17,8 mln EUR, obejmuje zarówno kraje i terytoria zamorskie UE, jak i brytyjskie KTZ. Jego realizację rozpoczęto w 2019 r. i potrwa ona do 31 grudnia 2025 r. Program skupia się na przyspieszeniu transformacji energetycznej i zwiększaniu odporności na zmianę klimatu, w tym przez wspieranie wdrażania projektów dotyczących energii ze źródeł odnawialnych. W 2024 r. instrument GO oparty na zapotrzebowaniu (uruchomiony pod koniec 2023 r.) szybko nabrał tempa, wspierając różne KTZ w przygotowaniu projektów inwestycyjnych w wyżej wymienionych obszarach. W rezultacie wybrano łącznie 34 indywidualne projekty w odniesieniu do różnych badań lub pomocy technicznej, wspierające bezpośrednio działania w dziedzinie klimatu. Program GO leżał również u podstaw organizacji Forum na rzecz finansowania działań związanych z klimatem, które odbyło się w Brukseli w dniach 7–11 października 2024 r. Forum zgromadziło ponad 120 uczestników z KTZ w celu omówienia konkretnych tematów, takich jak dostęp do funduszy wielostronnych i dwustronnych, uruchomienie finansowania prywatnego, tworzenie sprzyjającego otoczenia i budowanie odporności finansowej. W tym kontekście Forum zapewniło szerszą perspektywę regionalną, gdyż osadziło KTZ UE w ich regionach geograficznych oraz w odpowiednich inicjatywach współpracy UE w regionach Karaibów, Pacyfiku, Oceanu Indyjskiego, Atlantyku i Arktyki. Wkład wniesiony przez przedstawicieli państw członkowskich UE (Danii, Francji i Niemiec) oraz Zjednoczonego Królestwa, a także unijne i brytyjskie stowarzyszenia KTZ (OCTA i UKOTA) jeszcze bardziej zwiększył znaczenie tego wydarzenia. Wraz z inwestorami komercyjnymi uczestniczyły instytucje finansowania rozwoju, takie jak Agence Française de Développement (AFD), Europejski Bank Inwestycyjny (EBI) oraz Bank Światowy i odpowiednie agencje ONZ.

- c) **Pomoc techniczna i wsparcie instytucjonalne**

W 2022 r. uruchomiono sieć młodych osób z krajów i terytoriów zamorskich (OCT-YN), która początkowo otrzymała finansowanie z Instrumentu Współpracy Technicznej (560 000 EUR). Wybrano pierwszą grupę 25 młodych osób (w wieku 20–28 lat) z 10 różnych KTZ, które rozpoczną roczną ścieżkę uczenia się, aby dowiedzieć się więcej o partnerstwie UE–KTZ i funkcjonowaniu instytucji europejskich, a jednocześnie tworzyć sieci kontaktów z unijnymi ekspertami i decydentami, a także z podobnie myślącymi młodymi osobami z innych KTZ.

W 2024 r. podpisano aneks do umowy wykonawczej (w ramach środków wsparcia przyznanych na mocy decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią), aby umożliwić uzupełnienie budżetu i przedłużenie programu OCT-YN do lipca 2025 r. Mandat drugiej grupy dobiegł końca i wybrano nową grupę 25 młodych osób, które pochodzą z 13 KTZ.

W ramach rocznego mandatu członkowie OCT-YN (trzeciej grupy) mieli okazję odbyć tygodniową wizytę studyjną w Brukseli w listopadzie 2024 r., uczestniczyć w różnych seminariach internetowych i spotkaniach online, a także uczestniczyć w wydarzeniach związanych z KTZ lub młodzieżą dotyczących zagadnień będących przedmiotem ich zainteresowania. Ponadto niektórzy absolwenci i członkowie OCT-YN wnieśli wkład w Forum KTZ–UE w lutym 2024 r. oraz w Forum finansowania działań w związku ze zmianą

klimatu „Green Overseas” w październiku 2024 r. Inni uczestnicy byli zaangażowani we wzmacnianie trwającej kampanii informacyjnej UE–KTZ.

d) Europejski Bank Inwestycyjny (EBI)

Finansowanie działań w KTZ zapewniał Instrument inwestycyjny KTZ w ramach 11. EFR (przydział w wysokości 48,5 mln EUR) – zarządzany przez EBI na podstawie poprzedniej decyzji o stowarzyszeniu zamorskim z 2013 r. EBI uzupełnił finansowanie instrumentu zasobami własnymi (w wysokości do 100 mln EUR). Na mocy decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią, instrument przestał istnieć, a operacje zakończono w latach 2020–2021. Skumulowane środki netto powracające z instrumentu inwestycyjnego KTZ są dodawane jako roczne dopłaty uzupełniające do nieprzydzielonej puli środków na mocy decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią. Do 2027 r. środki powracające mają wynieść około 35 mln EUR, z czego około 21 mln EUR wpłynęło do końca 2024 r.

KTZ kwalifikują się obecnie do korzystania z Funduszu InvestEU, który wspiera inwestycje prywatne i publiczne w czterech obszarach polityki: zrównoważona infrastruktura; badania naukowe, innowacje i cyfryzacja; małe i średnie przedsiębiorstwa oraz inwestycje społeczne i umiejętności. Fundusz wdrażają międzynarodowe lub krajowe instytucje finansowe (takie jak EBI, InvestNL, BPI France i Nordic Investment Bank).

II. WSPÓŁPRACA W RAMACH NOWEJ DECYZJI DOTYCZĄCEJ KTZ W 2024 R.

Środki finansowe w ramach decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią

Zgodnie z załącznikiem 1 do decyzji przydział środków w wysokości 500 mln EUR dostępnych na rzecz KTZ w latach 2021–2027 przedstawia się następująco:

- 164 mln EUR na przydziały terytorialne (dwustronne) na rzecz KTZ innych niż Grenlandia;
- 225 mln EUR na przydziały terytorialne (dwustronne) na rzecz Grenlandii;
- 76 mln EUR na współpracę regionalną, z czego 15 mln EUR na współpracę wewnątrzregionalną KTZ z ich sąsiadami niebędącymi KTZ⁶;
- 22 mln EUR na badania i środki pomocy technicznej;
- 13 mln EUR w ramach nieprzydzielonych środków na nieprzewidziane okoliczności, nowe potrzeby lub pojawiające się wyzwania oraz nowe inicjatywy i priorytety międzynarodowe⁷.

Środki nie mogą być przydzielane po 31 grudnia 2027 r., chyba że Rada, na wniosek Komisji, jednogłośnie zadecyduje inaczej⁸.

⁶ Grenlandia oraz Saint-Pierre i Miquelon kwalifikują się jedynie do operacji wewnątrzregionalnych.

⁷ Skumulowane środki netto powracające z instrumentu inwestycyjnego KTZ, który obecnie już nie istnieje, zarządzanego przez EBI, są dodawane corocznie jako uzupełnienie do nieprzydzielonej puli środków.

Dwanaście (z trzynastu) KTZ spełnia warunki, by uzyskać środki z przydziału dwustronnego na mocy decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią, co określono zgodnie z kryteriami ustanowionymi w decyzji. Francuskie Terytoria Południowe i Antarktyczne, które są jedynym niezamieszkałym KTZ, uznaje się za region do celów kwalifikowalności do finansowania zgodnie z art. 84 ust. 1 decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią; tym samym korzystają one ze specjalnego programu regionalnego, a nie z przydziału dwustronnego.

Trzy programy regionalne – odpowiednio dla regionu Karaibów, regionu Pacyfiku i regionu Oceanu Indyjskiego – są ukierunkowane na zacieśnienie współpracy między KTZ w tym samym regionie, stawiającymi czoła podobnym wyzwaniom i wyznaczającymi zbliżone priorytety. Działania finansowane w ramach regionalnych przydziałów środków służą szczegółowemu opracowaniu i wdrożeniu kompleksowych programów i projektów regionalnych w celu podolania wspomnianym wyzwaniom. Główną nowością wynikającą z decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią, jest **pula środków wewnątrzregionalnych**, w której przewidziano środki na wspieranie współpracy między KTZ a sąsiednimi państwami Afryki, Karaibów i Pacyfiku (AKP) lub innymi państwami trzecimi, a także regionami najbardziej oddalonymi UE.

Sytuacja w 2024 r.

a) Współpraca terytorialna

W listopadzie 2024 r. przyjęto jeden wieloletni program działania: Zrównoważona turystyka dla Wallis i Futuny, z budżetem 20,4 mln EUR, w pełni zgodny z priorytetami Zielonego Ładu, a także z programami na rzecz ery cyfrowej oraz zatrudnienia i wzrostu gospodarczego.

W ramach tego działania do końca 2024 r. uruchomiono łączną kwotę 352,45 mln EUR, tj. ponad 70 % całkowitej, wynoszącej 500 mln EUR, puli środków objętej zakresem stosowania decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią. Należy zauważyć, że zagadnienia związane z Zielonym Ładem znajdują odzwierciedlenie w 14 z 16 przyjętych wieloletnich programów indykatywnych. Oznacza to, że około 47 % wszystkich środków dostępnych na mocy decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią, przeznaczono na współpracę w ramach Zielonego Ładu (np. w obszarach energii ze źródeł odnawialnych, różnorodności biologicznej, zmniejszania ryzyka związanego z klęskami żywiołowymi, rolnictwa zrównoważonego, zarządzania ściekami i ekologicznego wzrostu gospodarczego).

W odniesieniu do realizacji działań na **Pacyfiku** Polinezja Francuska otrzymała pierwszą wypłatę (stałą transzę) w wysokości 6 mln EUR na działania w zakresie zrównoważonej gospodarki wodnej. Dzięki wsparciu w ramach decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią, liczba gmin dostarczających wodę pitną na rzecz ludności wzrosła z 9 do 12. Nowa Kaledonia otrzymała pierwszą transzę (stałą transzę) w wysokości 6 mln EUR na program wsparcia budżetowego na rzecz transformacji energetycznej. W związku z kryzysem, który dotknął Nową Kaledonię w maju 2024 r., dodano 1 mln EUR jako uzupełnienie istniejącego programu wsparcia budżetowego. Płatność zostanie dokonana w 2025 r. wraz z drugą roczną stałą transzą w wysokości 6 mln EUR (łącznie 7 mln EUR).

Na **Karaibach** w 2024 r. podpisano z Bonaire umowę finansową w sprawie systemów wodno-sanitarnych (4,6 mln EUR). Sint-Eustatius otrzymał pierwszą wypłatę (stałą transzę) w wysokości 950 000 EUR na program dotyczący zrównoważonego rolnictwa, w tym gospodarki ściekowej, i projekt Blue Circle, którego celem było przekierowanie wód

⁸ Środki powracające niewykorzystane do końca bieżącego okresu programowania będą stanowić wkład do kolejnego instrumentu finansowego KTZ.

deszczowych. Saint Barthélemy otrzymał drugą wypłatę (stałą transzę) w wysokości 875 000 EUR na program zarządzania ryzykiem związanym z klęskami żywiołowymi, w ramach którego z powodzeniem zrealizowano projekt dotyczący gromadzenia danych geograficznych, a także dwie sesje szkoleniowe dla personelu zarządzania kryzysowego. Na Sabie UE wspiera politykę energetyczną na lata 2020–2025, która ma zwiększyć udział energii ze źródeł odnawialnych do 60 %. Cel ten zostanie osiągnięty m.in. przez budowę dodatkowej infrastruktury energii odnawialnej (w tym nowej farmy fotowoltaicznej). Wszystkie niezbędne badania dotyczące budowy farmy fotowoltaicznej ukończono do końca 2024 r. Ogłoszenie zaproszenia do składania ofert spodziewane jest w 2025 r. Na Arubie pod koniec 2023 r. podjęto decyzję w sprawie programu wsparcia budżetowego dotyczącego administracji elektronicznej w wysokości 14,2 mln EUR, a w lutym 2024 r. podpisano umowę w sprawie finansowania. W 2025 r. wraz z rozpoczęciem realizacji zostanie wypłacona pierwsza transza w wysokości 5,2 mln EUR.

Współpraca z **Saint-Pierre i Miquelon** postępuje w szybkim tempie za sprawą realizacji programu wsparcia budżetowego na rzecz zrównoważonej turystyki. W 2024 r. przyspieszono wdrażanie licznych polityk sektorowych w dziedzinach takich jak transformacja ekologiczna, cyfryzacja, zrównoważona turystyka oraz wsparcie na rzecz włączenia osób młodych i osób z niepełnosprawnościami. Dokonano wypłaty drugiej transzy w wysokości 6,85 mln EUR.

W **Grenlandii** wsparcie budżetowe UE na edukację, za pośrednictwem programu edukacyjnego na lata 2024–2025, koncentruje się na zmianie i podnoszeniu kwalifikacji, udoskonalonych programach nauczania zawodowego oraz dobrostanie uczniów, w oparciu o nową grenlandzką strategię na rzecz edukacji. Umowę finansową podpisano w czerwcu 2024 r., a następnie wypłacono pierwszą stałą transzę w wysokości 26,25 mln EUR. Obecnie trwa wdrażanie.

W latach 2021–2027 po raz pierwszy rozszerzono współpracę między UE a Grenlandią poza edukację, opracowując program ekologicznego wzrostu gospodarczego skupiający się na zrównoważonej energii, surowcach krytycznych, środowisku, badaniach naukowych i turystyce. W 2023 r. przyjęto wieloletni program indykatywny z kwotą 22,5 mln EUR, a we wrześniu 2024 r. rozpoczęto wdrażanie komponentu wsparcia budżetowego (15 mln EUR). Przewiduje się, że pozostałe środki (7,5 mln EUR) zostaną wdrożone z pomocą partnerów wykonawczych. Zgodnie z unijną strategią Global Gateway oczekuje się, że program ekologicznego wzrostu gospodarczego wzmocni pozycję UE w Grenlandii, aby wspierać postępy w transformacji ekologicznej. Program ma również na celu finansowanie wdrożenia protokołu ustaleń w sprawie zrównoważonych łańcuchów wartości surowców podpisanego z Grenlandią w listopadzie 2023 r.

Stosunki UE–Grenlandia i dialog merytoryczny w 2024 r.

Rok 2024 był wyjątkowy w relacjach między UE a Grenlandią, ponieważ nasze partnerstwo osiągnęło nowy stopień zaawansowania. Poza rozszerzeniem współpracy na obszary objęte programem ekologicznego wzrostu gospodarczego szereg kluczowych kamieni milowych potwierdziło zaangażowanie UE w umacnianie partnerstwa z tym terytorium. Otwarcie biura Komisji Europejskiej w Nuuk i zatwierdzenie planu działania w ramach obowiązującego protokołu ustaleń przez przewodniczącą Komisji Ursulę von der Leyen podczas wizyty w Grenlandii w marcu, a także wizyta komisarz Urpilainen we wrześniu to tylko kilka przykładów.

W 2024 r. (w styczniu, czerwcu i grudniu) odbyły się trzy dialogi merytoryczne z Grenlandią – które rozszerzyły zakres polityczny naszego zaangażowania na obszary transformacji

cyfrowej i łączność – oraz pierwsza w historii misja biznesowa UE–Grenlandia w Nuuk w dniach 30 września–4 października. W wydarzeniu wzięło udział ponad 80 uczestników, w tym decydenci, przedstawiciele rządu, europejskich instytucji finansowych (np. EBI), a także unijnych i lokalnych przedsiębiorstw, a jego tematem przewodnim były innowacje i inwestycje w zrównoważone surowce oraz energię odnawialną. Ta misja gospodarcza – rezultat wspólnego planu działania w zakresie wdrażania protokołu ustaleń w sprawie zrównoważonych łańcuchów wartości surowców – stanowiła wymierny dowód zaangażowania UE w pogłębianie współpracy z Grenlandią oraz wspieranie inwestycji sektora prywatnego.

Biuro UE w Nuuk funkcjonuje w pełni. Ułatwia zarządzanie znacznym wsparciem UE dla Grenlandii (225 mln EUR w ramach dwustronnej puli środków finansowych na mocy decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią) i przyczynia się do pogłębienia naszego partnerstwa, w tym poprzez dialog merytoryczny. Biuro dostarcza ponadto informacji oraz promuje prywatne i publiczne inwestycje UE w Grenlandii we współpracy z odpowiednimi służbami Komisji i innymi partnerami, w tym z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym, z uwzględnieniem mających zastosowanie instrumentów finansowych UE oraz w celu wsparcia priorytetów strategii Global Gateway.

b) Współpraca regionalna

Jeżeli chodzi o regionalne pule środków finansowych, w listopadzie 2024 r. zatwierdzono dwa wieloletnie plany działania:

- Zrównoważone zarządzanie kapitałem naturalnym karaibskich KTZ – 21 mln EUR;
- Zielona i niebieska transformacja systemów żywnościowych w KTZ Pacyfiku – 36 mln EUR.

W przypadku obu programów regionalnych oczekuje się, że odpowiednie umowy w sprawie finansowania zostaną podpisane w 2025 r., a ich realizacja rozpocznie się przed końcem roku. Dotyczą one priorytetów wspólnych dla KTZ Karaibów i Pacyfiku, takich jak bezpieczeństwo żywnościowe i różnorodność biologiczna. Zgodnie z programem inwestycyjnym UE–Ameryka Łacińska i Karaiby w ramach strategii Global Gateway w regionalnym programie dla Karaibów wskazano walkę z glonami *Sargassum* jako jeden z kluczowych priorytetów i będzie on wspierać współpracę publiczno-prywatną w celu przekształcenia tego wyzwania w szanse gospodarcze.

W 2024 r. kontynuowano prace nad regionalnym działaniem na rzecz Francuskich Terytoriów Południowych i Antarktycznych, a w grudniu tego roku podpisano umowę wykonawczą z AFD (*Préservation de écosystèmes marins et gestion permanent des Ressources naturelles du sud-ouest de l’Océan Indian*, 4 mln EUR). Plan ten koncentruje się na ochronie różnorodności biologicznej i zachowaniu funkcji ekologicznych środowisk morskich Francuskich Terytoriów Południowych i Antarktycznych oraz południowo-zachodniej części Oceanu Indyjskiego.

Ponadto aby zwiększyć integrację regionalną KTZ w odnośnych regionach i stawić czoła globalnym wyzwaniom, takim jak zmiana klimatu, utrata różnorodności biologicznej i brak bezpieczeństwa żywnościowego, a także w dążeniu do zrównoważonego rozwoju dzięki poprawie łączności, w decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią, przeznaczono specjalne zasoby na współpracę wewnątrzregionalną. Na ten cel przewidziano pulę środków w wysokości 15 mln EUR, a w listopadzie 2023 r. przyjęto odpowiedni wieloletni program indykatywny.

W 2024 r. kontynuowano wymianę informacji z KTZ w każdym regionie na temat programowania tych zasobów, a w 2025 r. przedstawione zostaną dwa działania –

w odniesieniu do Francuskich Terytoriów Południowych i Antarktycznych oraz Grenlandii. W przypadku Francuskich Terytoriów Południowych i Antarktycznych projekt GOPI (zarządzanie kopytnymi i wprowadzanymi drapieżnikami w parku narodowym Francuskich Terytoriów Południowych i Antarktycznych i Réunion) będzie ukierunkowany na eliminację wyzwań związanych z ochroną różnorodności biologicznej. Otrzymany wniosek dotyczący Grenlandii ma na celu promowanie zrównoważonego włączenia obszarów chronionych – takich jak obiekty UNESCO – jako atutu dla sektora turystyki przez utworzenie mikroinfrastruktury. Jeśli chodzi o Karaiby, KTZ wspólnie wybrały łączność cyfrową (w tym kable podmorskie) i cyberbezpieczeństwo do swojego programu wewnątrzregionalnego i rozpoczęło prace nad przygotowaniem studium wykonalności obejmującego szeroko rozumiany region Karaibów i powiązane inicjatywy Global Gateway.

c) Pomoc techniczna i wsparcie instytucjonalne

W 2024 r. kontynuowano udzielanie pomocy technicznej, w szczególności w celu wsparcia władz KTZ w procesie opracowywania nowych działań w programach regionalnych na rzecz Karaibów i Pacyfiku oraz programu terytorialnego dla Wallis i Futuny. W odpowiedzi na wniosek KTZ o zwiększenie ich udziału w horyzontalnych programach UE, takich jak „Horyzont Europa”, BESTLIFE2030, Erasmus+, instrument „Łącząc Europe” itp., Komisja zawarła umowę ze specjalistycznym dostawcą usług. Eksperti opracują i przeprowadzą specjalne sesje szkoleniowe w 2025 r.

Jeżeli chodzi o działania komunikacyjne, na początku 2024 r. rozpoczęto kampanię informacyjną KTZ–UE pod hasłem „Partnerzy w zmianach”. Kampania realizowana głównie za pośrednictwem mediów społecznościowych skierowana jest do młodych osób w KTZ, a także do lokalnych decydentów. Podkreślono w niej pozytywny wpływ partnerstwa UE–KTZ i przedstawiono lokalne projekty realizowane w KTZ w ramach strategii Global Gateway. Pierwsze udane kampanie terytorialne przeprowadzono w Grenlandii i Polinezji Francuskiej.

Ponadto UE wspierała stowarzyszenie krajów i terytoriów zamorskich (OCTA), zapewniając pomoc techniczną przy organizacji dialogu instytucjonalnego z UE oraz konferencji ministerialnej OCTA, która odbyła się przy okazji forum KTZ–UE w lutym 2024 r. w Brukseli. Jak wyszczególniono poniżej, istotne niedociągnięcia o charakterze administracyjnym i instytucjonalnym w ramach OCTA nadal utrudniały skuteczniejsze i sprawniejsze prowadzenie dialogu KTZ–UE przez cały rok.

Stowarzyszenie krajów i terytoriów zamorskich (OCTA)

Komisja od dawna zdecydowanie popiera stowarzyszenie krajów i terytoriów zamorskich (OCTA), uznając jego ważną rolę we wdrażaniu partnerstwa UE–KTZ. W 2018 r., odchodząc od uprzedniego wsparcia w postaci pomocy technicznej, na wniosek stowarzyszenia Komisja zaczęła finansować koszty bieżące sekretariatu OCTA na podstawie umów o dotacje.

OCTA ma siedzibę w Brukseli i prowadzi działalność w formie prawnej podmiotu prywatnego (organizacji nienastawionej na zysk) zgodnie z prawem belgijskim. Od 2020 r. stowarzyszenie boryka się z narastającymi wewnętrznymi trudnościami administracyjnymi, które doprowadziły do zamrożenia jego rachunku bankowego w 2022 r. – rachunek został formalnie odblokowany dopiero w maju 2023 r. Sparaliżowało to działalność sekretariatu OCTA przez znaczną część 2022 r. i 2023 r., a warunki podpisania umów w sprawie nowych dotacji nie zostały spełnione.

W 2023 r. i 2024 r. Komisja przeprowadziła audyt umów o dotacje z lat 2020 i 2021 za pośrednictwem zewnętrznego audytora, a wstępne ustalenia przekazała do OCTA.

W odniesieniu do dotacji na 2022 r. Komisja sporządziła obszerne sprawozdanie z weryfikacji wydatków.

Komisja kontynuowała regularny dialog w tej sprawie z OCTA i KTZ, w tym na posiedzeniu trójstronnym w październiku 2024 r., i zachęciła OCTA do wprowadzenia niezbędnych środków w celu wzmocnienia systemów kontroli wewnętrznej oraz zwiększenia zdolności administracyjnych i poprawy praktyk w zakresie zarządzania. Podczas dorocznej konferencji ministerialnej OCTA, która odbyła się przy okazji Forum KTZ–UE w 2024 r., członkowie przyjęli strategiczną aktualizację wizji „OCTA na rzecz nowej strategicznej przyszłości”, obejmującej dialog polityczny i strategiczny, zaangażowanie członków, komunikację i przejrzystość, a także współpracę w strategicznych dziedzinach.

III. DIALOG INSTYTUCJONALNY W 2024 R.

W decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią (art. 14), określono trzy formy dialogu:

Forum KTZ–UE

Coroczne Forum jest najwyższą polityczną formą dialogu na linii KTZ–UE. Ostatnia edycja była początkowo planowana na ostatni kwartał 2023 r., ale ostatecznie została przesunięta na luty 2024 r. Wydarzenie odbyło się w Brukseli, z Grenlandią przewodniczącą rotacyjnie OCTA. Forum z udziałem przedstawicieli wysokiego szczebla nadało nowy impuls partnerstwu KTZ–UE. Potwierdzono znaczenie tych terytoriów dla programu geostrategicznego UE i podkreślono, że KTZ należą do rodziny europejskiej o wspólnych wartościach i ambicjach. Dyskusje podczas Forum potwierdziły znaczenie unijnej strategii Global Gateway również dla KTZ oraz ponownie uwydatniły potrzebę silnego i skutecznego OCTA w celu dalszego wzmacniania partnerstwa. Ponadto podkreślono konieczność zwiększenia widoczności stosunków KTZ–UE i ponownie wyrażono wspólne zobowiązanie do znaczącego angażowania młodzieży. Podczas konferencji ministerialnej OCTA członkowie wyznaczyli Arubę na nowego przewodniczącego stowarzyszenia. Przy tej okazji Aruba przejęła również przewodnictwo w Komitecie Wykonawczym OCTA.

Konsultacje trójstronne/spotkania trójstronne

W 2024 r. w Brukseli zorganizowano trzy spotkania trójstronne między Komisją (przewodniczącą), przedstawicielami KTZ i państwami członkowskimi, z którymi KTZ są powiązane (w styczniu, czerwcu i październiku; wszystkie spotkania odbyły się w formacie hybrydowym). Spotkania stanowiły platformę dialogu politycznego i merytorycznego w celu wymiany istotnych informacji, zastanowienia się nad zagadnieniami priorytetowymi będącymi przedmiotem wspólnego zainteresowania oraz monitorowania postępów we wdrażaniu decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego. Na styczniowym posiedzeniu trójstronnym uwagę skupiono na programie i organizacji Forum KTZ–UE w 2024 r.; posiedzenie było okazją do wspólnego opracowania pomysłów dotyczących sposobu kształtowania roli KTZ w strategii Global Gateway. Inne kwestie omówione podczas posiedzeń trójstronnych w 2024 r. dotyczyły sytuacji instytucjonalnej OCTA, w tym stanu zaawansowania procesów audytu i weryfikacji wydatków w odniesieniu do dotacji na lata 2020–2022. Kolejne punkty porządku obrad dotyczyły stanu przygotowań i dalszych działań w zakresie wdrażania puli środków finansowych przyznanych w ramach decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią, na współpracę wewnątrzregionalną oraz kampanii komunikacyjnej wszystkich KTZ, współpracy z OCT–YN i prezentacji instrumentu TAIEX. Ponadto format trójstronny umożliwił uczestnikom przygotowanie i podjęcie działań następczych dotyczących Forum finansowania działań w związku ze zmianą klimatu „Green

Overseas” (Bruksela, październik 2024 r.), omówienie z terytoriami nieprzydzielonego funduszu w ramach decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią, i jego potencjalnego wykorzystania oraz poinformowanie o wykorzystaniu puli środków finansowych zgodnie z powyższą decyzją na badania i pomoc techniczną.

Grupy robocze *ad hoc* ds. partnerstwa

Prace grup roboczych ds. partnerstwa są uzależnione od zapotrzebowania – w 2024 r. nie zorganizowano żadnych spotkań.

IV. PERSPEKTYWY

Realizacja działań, które pozostały do wdrożenia na podstawie poprzedniej decyzji o stowarzyszeniu zamorskim (w ramach 11. EFR), w szczególności programu tematycznego „Green Overseas”, oraz programu regionalnego „RESEMBID” dotyczącego Karaibów będzie kontynuowana do czasu zamknięcia tych programów, planowanego na 2025 r. Jednocześnie oczekuje się, że wdrażanie ostatnich programów terytorialnych 11. EFR – dla Sint Maarten (wsparcie na rzecz systemów wodno-sanitarnych) i Curaçao (budowanie odpornych i zrównoważonych społeczności) – rozpocznie się w 2025 r.

Programowanie przydziału środków na mocy decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią, dobiegło końca, z wyjątkiem funduszu nieprzydzielonego, z którego do tej pory przeznaczono jedynie 1 mln EUR na wsparcie w odpowiedzi na kryzys, który dotknął w 2024 r. Nową Kaledonię (dopłaty uzupełniające do istniejącego wsparcia budżetowego, które mają zostać wypłacone w 2025 r.). Kontynuowane będą powiązane dyskusje, w tym na temat dalszej pomocy UE wspierającej wysiłki na rzecz odbudowy w Nowej Kaledonii, programu obejmującego wszystkie KTZ i wspierającego kulturę, sektor kreatywny oraz zrównoważoną turystykę, a także na temat inicjatyw zgodnych z ambicjami strategii Global Gateway (ewentualnie w połączeniu z regionalnymi/wewnątrzregionalnymi przydziałami środków). Oczekuje się, że wdrażanie zgodnie z decyzją w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią, nabierze tempa w 2025 r. i przyniesie pierwsze rezultaty w strategicznych sektorach naszego zaangażowania, zwłaszcza w ramach puli terytorialnych.

Kontynuowane będą prace nad przygotowaniem działań objętych regionalnymi/wewnątrzregionalnymi wieloletnimi programami indykatywnymi w regionie Pacyfiku, Oceanu Indyjskiego, Karaibów, Atlantyku i Arktyki. Celem jest promowanie korzystnych dla obu stron partnerstw zarówno między KTZ, jak i – w stosownych przypadkach – między KTZ a sąsiednimi krajami i terytoriami, w tym państwami AKP i spoza AKP, oraz regionami najbardziej oddalonymi, w celu zwiększenia roli KTZ w odpowiednich regionalnych strategiach UE, zgodnie z priorytetami strategii Global Gateway. Konkretnym przykładem będzie promowanie współpracy z regionami najbardziej oddalonymi UE w regionie Karaibów w celu połączenia wysiłków i finansowania na rzecz łączności cyfrowej, w szczególności w odniesieniu do kabli podmorskich i kwestii cyberbezpieczeństwa.

W oparciu o dynamikę stosunków między UE a Grenlandią w 2024 r. wysiłki na rzecz dalszego rozwoju partnerstwa będą kontynuowane w 2025 r. Nastąpi przekierowanie uwagi na osiągnięcie pierwszych konkretnych rezultatów i przełożenie ambicji na wymierne rezultaty, w tym poprzez realizację programu ekologicznego wzrostu gospodarczego i planu działania w ramach istniejącego protokołu ustaleń w sprawie zrównoważonych łańcuchów wartości surowców podpisanego przez strony pod koniec 2023 r. Innym istotnym priorytetem

jest dalsze zacieśnianie stosunków gospodarczych między UE a Grenlandią, w tym przez większe zaangażowanie sektora prywatnego w kluczowe obszary strategiczne: minerały, energię ze źródeł odnawialnych i technologie cyfrowe. Biuro Komisji Europejskiej w Nuuk będzie kontynuować udaną działalność oraz intensyfikować wymianę i dialog na temat wspólnych priorytetów z lokalnymi partnerami w zmieniającym się kontekście międzynarodowym.

Kampania informacyjna rozpoczęta na początku 2024 r. będzie kontynuowana w 2025 r., aby dodatkowo zwiększyć świadomość i budować pozytywny wizerunek partnerstwa KTZ–UE wśród opinii publicznej. Inicjatywę uzupełni specjalne szkolenie, mające na celu wzmocnienie zdolności KTZ do zwiększenia udziału w horyzontalnych programach UE.

Komisja będzie również kontynuować rozmowy z OCTA na temat działań następnych w związku z audytami i weryfikacją wydatków w odniesieniu do dotacji na lata 2020, 2021 i 2022. Jednocześnie planowane specjalne programy pomocy technicznej dla OCTA zwiększą zdolności do prowadzenia dialogu politycznego i merytorycznego z UE oraz będą wspierać stowarzyszenie w zarządzaniu kwestiami horyzontalnymi.

Następne Forum KTZ–UE, przewidziane na Arubie w 2025 r., będzie okazją do podsumowania realizacji współpracy finansowej w ramach decyzji w sprawie stowarzyszenia zamorskiego, łącznie z Grenlandią, omówienia tematów będących przedmiotem wspólnego zainteresowania, np. integracji regionalnej, zarządzania oceanami oraz programów inwestycyjnych w ramach strategii Global Gateway, a także strategicznego ukierunkowania partnerstwa UE–KTZ.